

1 Petoro

Petoroŋe kepia siân siân manmini yâk yengât akmâ kulemgoep.

1 ¹Galalupne, nâmâ Petoro, Yesu Kristogât hoŋ bawa akto Aposolo nâŋe kulem esenŋe ire Anutuŋe mem kepilâyegep yengât kulemgoân. Ye amâ hânân ire yogan mandâi, akto hânyeŋaet kotyeŋe hin, Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia akto Bitinia ain yogan tatmâ mandâi. ²Anutu Ewenenŋe nen bo miawagionânbak ekmâ nâŋgâepgât yendâp. Imâ nâŋgât kâmotlupne dâm magep. Makto miawaktenŋe Anutugât Heakŋande Yesu Kristo ire yengât akmâ mondo dosayeŋe bo akto Yesu Kristogât lau lokom agak memeyeŋe huraguâk dâm biwiyenân âi miep. Âi mem owâiŋe ketuguyenŋiep yengât kulem ire kulemgoân. Anutuŋe han kalem akmâ damun yengum akto biwiyenŋe sândugem âgâwiâp.

Manman kârikŋande lâm nengimap.

³Nen Yesu Kristo Humonenŋe yâkgât Eweŋe akto Anutuŋe kotŋe mem agatne. Amâ hingât. Anutuŋe nengât okotŋe dondâ nâŋgâmap arekŋe Yesu Kristo momoŋânba mem agalep. Mem agatmâ âmâ wâtŋe aknengim mem miawak nenekto nâŋgâ nâŋgânenŋe irakŋe miawagep. Are nâŋgâm heronŋe akmâ lâmgom manbaen. ⁴Akto Anutuŋe nen himbimân manmâ pagaleŋe membaengât ikiŋaet pat kat nenegep. Are irakŋe dondâ akto bo bâliwiap. Are Anutuŋe himbimân yengât kato talep are tatmâ âgâwiap. Anutuŋe kalep are bâliwiapgât dop bo tatâp. ⁵Yeŋe hanyenŋande Anutu nâŋgâm kepilaŋmai aregât Anutugât kârikŋenŋande han biwiyenŋe bâliwopgât manmâ maleine sop humoân miawakbiawân ain Anutuŋe bunewâk heŋgemyenŋuwiap. ⁶Yeŋe aregât nâŋgâm heronŋe dondâ akmai. Dâ uŋak âmâ umatŋe siâ siâ arekŋe miawakyeŋgim agak memeyeŋe dop yengumbo sop getek bo akbiap. ⁷Are âmâ yeŋe biwiyenŋe Anutugâlân katbiâ talep aregât agak memeyeŋe dop komap. Den ginŋe hin. Âi luâk goligât dop komberâm âmâ kâlâwân kato aregât keiŋe miawakmap. Dop hainâk Anutuŋe nâŋgâmbo wan me wanŋe biwi kat katyeŋe dop yenguiap. Akto biwi kat katyeŋe arekŋe goli ewangiâp aregât biwi kat

katyeŋe dop komap are âmâ biwi kat katyeŋe kârikŋe ketuguwerâm aregât dop yeŋgumap. Kârikŋe ketugumbo âmâ hâmbâi Yesu Kristo togowiap sop ain âmâ biwi kat katgât agak meme aregât kot humo membiap. ⁸Dâ ulikŋân âmâ Yesu Kristo âmâ bo egi. Dâ amâ okot âlep agaŋmai. Akto hinŋe amâ boâk ektâi gârâmâ biwiyeŋe yâkgâlân katbiâ talep aregât biwiyeŋe owâimbo heronŋe dondâ akmai. Heronŋe ire siâŋe bo mem gewiap. Akto heronŋe ire âmâ wanân dop katmâ makbe? ⁹Akto yeŋe biwiyeŋe yâkgâlân katbiâ kilep arekŋe kârikŋe akto ain âmâ Anutuŋe meyekmâ bunewâk heŋgem yeŋguwiap. Aregât lâmgom manmai heronŋe are hârok ewangim meteâp.

Propeteŋe âi miawakbiapgât magi a bunŋe miawagep.

¹⁰Galalupne, Anutuŋe bunewâk meyekmâ heŋgem yeŋguep aregât lâuwâŋe makbe. Ulikŋân propetelupŋe Anutugât okot âlep iregât magi are uŋak yeŋgâlân miawaktâp aregât keŋe propetelupŋande nâŋgâm heŋgemgowerâm âi umatŋe meyi. ¹¹Hain akbiâ Kristogât Heakŋande biwiyeŋân tatmâ Kristonŋe hâmbâi hâk hilâlâm keŋe keŋe nâŋgâmba bo akto kot humo membiapgât makyenŋimbo kulemgoyi. Anutugât propetelupŋe Anutuŋe huŋgun aŋdo gewiap a sop amuten âmâ togowiap aregât keŋe nâŋgâm heŋgemgone dâm ulilaŋi. ¹²Aregât Yesugât keŋe uŋak yu yeŋgâlân miawaktâp aregât yâk hekatyeŋimbo kulemgoyi amâ uŋak yu miawaktâp. Amâ yâk yeŋgât bo, ye hinŋe mandâi yeŋgât den are bunŋe akto Anutuŋe Heakŋe himbimânba huŋgun aŋdo gem luâk bikŋe huŋgun yeŋgimbo yeŋgâlân togom Yesugât keŋe makyenŋiyi. Makyenŋimbiâ ye nâŋgâm meteyi. Akto aŋelo gai den ire nâŋgâwerâm egâlianŋmai.

Anutuŋe âlepŋe manmagât nen âkai salek salek manbaen.

¹³Hain gârâmâ ye nâŋgâ nâŋgâyeŋe mem kârikŋe ketugum heŋgemgowe. Yesu Kristonŋe miawakmâ ambo akyenŋiwiapgât lâmgombiâ biwi kambiamyeŋe owâiwiapgât agak memeyeŋe damunŋe akbei. Akto damunŋe akmâ kârikŋe akbei. ¹⁴Akto nanaŋ bikŋande ewelupyeŋe yeŋgât lauyeŋe lokomai ye dop hainâk Anutugât lau lokowei. Akto hânŋeŋe yeŋaet hâkyeŋaet nâŋgâmbiâ âgâminep aregât nâŋgâ nâŋgâ gulip aregât bo egâlianŋbei. ¹⁵⁻¹⁶Anutugât denŋe hin dâmap, “Anutuŋe hin dâp, Nâ âlepŋe tatmâ wan me wan hârok mendere huragumap aregât ye hainâk akbei.” hain dâep. Aregât Anutuŋe emelâk yeŋgonlep yâk âmâ âlepŋe dondâ gârâmâ yekâ hainâk manbei. ¹⁷Akto yeŋe Anutuŋe konmâ Apo dâmai. Amâ yâkgât keŋe hin. Yâk âmâ kot nenŋaet akmâ bo potat nenekmap. Bo. Yâkŋe âmâ agak meme konok akmaen aregât dopnenŋânâk potat nenekmap. Aregât ye hânân ire amâ ambonŋe borâm manbiâ Anutuŋe yekto bâliwopgât agat meme âlepŋeâk

akmâ mem hamewakmâ manbei. ¹⁸ Akto ye ulikñân agak meme bunje bo aregât nânġambiâ kârikje akminep are bâgilupyeñande hekatyengimbiâ meyi. Amâ bo tânyenguminep. Dâ amâ Anutuñe emelâk puligoyegep. Yâk âmâ hângât siâ siâ puli siliwa me goli bo akmap arekje bo puligoyegep. ¹⁹ Bo. Yuda gâtje âmâ dosanenje bo agâk gât lama kombiâ gilâmje geminep. Gârâmâ Anutuñe dosanenje hârok pulinengiwerâm nanje lama âlepje hainare kondo gilâmje gembo agak meme meyi arekje bunje bo agep ainba oloñyegep. ²⁰ Akto Anutu yâkgât nanje aregât keñe hin bâlensiâ makbe. Anutuñe hân boâk liunlewân Kristonje âi ire membriapgât bunewâk magep. Magep amâ emelâk sop humoân yeñgât akmâ miawagep. ²¹ Miawakmâ mando Anutuñe momoñânba oloñdo agato kot humo wañep. Are nânġâm Anutuñe kârikje ketugu nenekbiapgât dâp tatâp dâm biwiyenje yâkgâlân katmai.

Pat âlep denñande mem hulañnenegep.

²² Galalupne, ye den bunje are nânġâm aregât kambiamyeñe biwiyenje nânġâ nânġâyeñe heñgemgoyi. Are heñgemgombiâ galalupyene okot âlep akyeñgimaigât dâp miawaktâp aregât galalupyene kambiam âlep dondâ akyeñgiwei. ²³ Akto ye emelâk Anutuñe nan baratluñje dâm yeñgondo irakje lâuwâñe miawagi. Anutugât den pat arekje amâ kârikje akmâ âġâwiapgât. Akto ye den ire nânġâm âmâ irakje lâuwâñe pâtkom miawaktâi. ²⁴ Amâ Anutugât denje hin dâmap,

“Luâk âmbâle hârok âmâ dakerâ akto buluñe dop hainare akmai.

Sopñân huragum kinmâ benje pekmâ gemap. Umiliñ buluñande kuñkuñ kârâmap akto bererek âġâm gemap. ²⁵ Dâ Humogât den âmâ dondâñe kârikje tatmâ âġâwiap.”

Den are amâ hinje luâk bikñande den pat âlepje mem togom makyeñgimbiâ nânġâm irakje miawakbiâ biwi nânġâ nânġâyeñe heñgemgoep.

Yesuñe amâ nengât hambo kârikje manman olop kindâp.

2 ¹ Galalupne, den kulengoân are oyañmâ âmâ hin akbei. Agak meme bâleñe hepunmâ den bâleñe are bo makbei. Akto galagât hogo hogo are bo akbei. Akto kândâlângen den bo magañgiwei. Akto nânġâ nânġâyeñân siâ tato launeâk den bo hogañgiwei. Akto galagât kotje siâ siâ talañdo aregât nânġambiâ bo bâliwiap aregât bo nânġâm egâlianbei. ² Akto nanañ gurukñande namġâlâk dondâ akmai ye âkâ dop hainâk den âlepje Anutuñe makto kulemgoyi areâk egâlianmâ nânġâm âġâwei. Den arekje âmâ tânyengum nânġâ nânġâyeñe heñgemgombo humo akmâ Anutu olop âlepje tatmâ âġâwaigât. ³ Akto ye emelâk Anutugât herone akmâ okot nânġañmâ ukenje dondâ nânġâmai areâk dewatim Anutugât den aregât ukenje hainâk nânġâm manbei.

⁴Kristo kunkun manmanje are luâkŋe ekmâ sârekombiâ âmâ Anutuŋe nânŋaŋdo agat agatŋe akto mem kepilâep aregât yeŋe yâkgâlân togom kârigeŋwei. ⁵Hain akbiâ Anutuŋe ye kât manmanje hainare meyekmâ mânŋiyekto Heakgât opmân akbai. Hain akmâ Anutugât sumbe kat kat kâmot akmâ hanyerŋande Anutugât sumbe bunje aganbiâ Anutuŋe Yesu Kristogât akmâ nânŋâmbo âlepŋe akbiap. ⁶Aregât Anutugât den bikŋande hin maktâp,

“Nâ Sioŋ gimbânân ain kât siâ katân. Kât kunkun are emelâk ekmâ kepilâm âmâ nânŋâre humo dondâ akmap. Aregât luâk siâŋe han biwiŋe yâkgâlân bigeiwiap âmâ âlepŋe bo hilip aguwiap.

⁷Akto yeŋe yâk nânŋaŋmai âmâ siâ me siâ hârok nânŋâmbiâ gemap. Akto yâk nânŋaŋbiâ humo akmap. Dâ bo nânŋaŋmai âmâ yâk yeŋgât keiyeŋe âmâ Anutugât kulemŋe hin makmâ miawagep,

“Emet mânŋimaiŋe kât kunkun are sârekŋe dâm pali. Arekŋe âmâ kât kunkun kârîkŋe kindâp. ⁸Akto kât kunkun ain keiyeŋe erâwai. Akto kât ain kâwâwân âgâwai.”

Den are bunje akto Anutugât den hâkân akmâ âmâ tâlim kâwâwân âgâwai. Are âmâ Anutuŋe hain nânŋâm heŋgemgombo miawagepât.

Anutuŋe potatnenekto nen Anutugât kâmot agion.

⁹Galalupne, ye hain bo akmai. Anutuŋe emelâk ikiŋe pat katyeko yâkgât luâk âmbâle akmâ tatmai. Ye amâ kembu akmâ sumbe kat kat luâk hain are akmai. Ye amâ luâk âmbâle kâmot âlepŋe akbiâ Anutuŋe yekto huragumap. Akto Anutuŋe emelâk yeŋgondo hândâk hepunmâ âmâ pagaleŋân mandâi aregât kotŋe mem agatmâ agak meme âlepŋe akyeŋgimap are makŋetgât oloŋyegep. ¹⁰Akto hânŋeiŋe ye amâ luâk âmbâle yânŋe mali. Dâ hinŋe âmâ Anutugât luâk âmbâle bunje akmâ mandâi. Akto ulikŋân âmâ Anutugât okot âlep are âmâ bo nânŋâmini. Dâ hinŋe âmâ okot âlep akyeŋgimbo nânŋâm meteai.

Egâliãŋ bâleŋe hâkokom manbaen.

¹¹Galalupne, ye amâ kepia siâŋen gâtŋe akto hânân ire amâ yogan manmai aregât hin makyeŋgiwe. Ye âmâ egâliãŋ bâleŋe are hârok mem hami panbei. Egâliãŋ bâleŋe are amâ nengât gasa arekŋe nengât biwinenŋe hilipkomap aregât mem hami panbei. ¹²Akto ye âmâ luâk âmbâle Anutu bo nânŋaŋmai are yeŋgât hutyeŋân manmai. Aregât yâkŋe hinŋe yeŋgât den bâleŋe makbai âmâ are bo nânŋâm agak meme âlepŋe membriâ yekmâ sop humoân Anutuŋe menenekberâm miawakbiap sop ain âmâ kotŋe mem agatbai.

Humomolupnenŋe yeŋgât lau lokom heŋgemgowaen.

¹³Galalupne, ye gain gain akbai aregât hin makbe. Ye Humogât lau lokomai aregât hainâk luâk nengât kembu akto kotdâlupnenŋe

yâk yengât lau lokowei. Akto luâk kembu humo yâk âmâ luâk kembu bikņe damunyeņe akmap yâkgât amukyeņân manbei. ¹⁴Akto yâkgât hoņ bawalupņe amâ nengât humomolupnenņande luâk bâleņe akbiâ are yengât hâuņe kutigit yengimai akto luâk âlepņe akmai are yengât kotyeņe mem agatmai are âmâ luâk kembu konok arekņe huņgun yengimbo togom damunnenņe akmai. Aregât yâk yengât amukyeņân manbei. ¹⁵Aregât hin nâņgâwei. Anutuņe yeņe hain akņetgât egâlianņap. Ye agak meme âlepņe akbiâ luâk nâņgâ nâņgâyeņe gulip yâkņe yekmâ yengât makmai denyeņe are gewiap. ¹⁶Akto yengât damunyeņe amâ Anutu konok yâkņe ye owâiņeâk manbei dâm makto biwiyene owâimbo manmai. Dâ aregât nâņgâm hin bo dâwei, “Mandenņe huragumap aregât hanâk hanâk bâleņe mem mandenņe ârândân akbiap.” hain bo dâwei. Bo. Ye âmâ Anutugât âi luâk tatbei. Aregât Anutu hoņ bawa agañbei. ¹⁷Ye luâk hârok yengât kambiamyeņe bâliwopgât yaiwâk akyeņgiwei. Akto Yesugât kâmot are okot âlep akyeņgiwei. Akto Anutugât hamep akbai. Akto luâk kembunenņe yâkgât laue lokowei.

Hoņ bawa yengât den.

¹⁸Akto ire âmâ hoņ bawa yengât hin maktere nâņgâņet. Ye hanâk damunlupyeņe are yengât hamep akmâ amukyeņân tatbei. Damun âlepņe yengâlâk bo me yeukņe akyeņgimai are yengâlâk bo. Metņe hârok gai laueņe lokowei. ¹⁹Yeņe Anutugât nâņgâm manbiâ yâkņe hâk hilâlâm keiņe bâlâk akyeņgimbiâ hâk hilâlâm are hanâk lokowei. Are amâ âlepņe Anutuņe agak meme hainare akmai are yengât egâlianņap. Aregât humomolupyeņe âlepņe me bâleņe are yengât lau hanâk lokowei. ²⁰Akto humomolupyeņande âi yengimbiâ lau bo lokom bâleņe akbai âmâ orem miwindikyekbiâ âmâ niņande nâņgâmbo ârândân akbiap? Amâ bo. Dâ âi âlepņe akyeņgimbiâ dosa boân kuk akyeņgimbiâ bo nâņgâm bâlim âgâm manbiâ âmâ Anutuņe nâņgâmbo ârândân akbiâp. ²¹Agak meme hainare akņet dâm Anutuņe ye oloņyegep. Aregât keiņe hin. Kristoņe yengât hâk hilâlâm nâņgâep. Yeņe hainâk akmâ watbei dâm agak meme ikinandeân are hekatyeņgim âmâ hâk hilâlâm kakņân malep. ²²Hain manmâ bâleņe siâ bo agep. Akto den bâleņe bo magep. ²³Akto luâk âmbâle bikņande den bâleņe akto den hembalik magañbiâ aregât hâuņe siâ bo makyeņgiep. Akto hâk hilâlâm agañbiâ âmâ aregât kuk me den hâuņe siâ bo makyeņgiep. Bo. Humoņe den potatmâ makmap yâkgâlâk nâņgaņep. ²⁴Nen dosagât agak meme are hârok hepunmâ agak meme âlepņe akbaengât Yesuņe ikiņe hâkņe arekņe nengât dosa are lokom lâwinân âgâmbo dosa nenņe bo agep. Akto yâkgât diwi pandaje humo arekņe heņgem yeņguep. ²⁵Akto ye amâ ulikņân âmâ lamaņe akmini. Dop hain akmâ dâp hepuli. Dâ hinņe purik katmâ damunyeņe aregâlân dewatimbiâ biwi nâņgâ nâņgâyeņe damunņe akyeņgimap.

Âmbâle yengât den.

3 ¹Hinje amâ âmbâle luâkdâ yengât hin makyengire nângânet. Ye hanâk luâklupyene yengât amukyengân manbei. Akto luâk bikje Anutugât den bo lokomai gârâmâ âmbâilupyene yekbiâ den undup bo akmâ amâ yân ârândâj ²manmâ hamep akmâ yaiwâk akyengim manbiâ Yesugât kâmolân dewatiwai. ³Tâulupne, kulemyene amâ wan me wan buluje me sângum kulemje donet bata butu golinje ketugumai are me sângum âlepje are luguakbiâ kulemyene bo miawakmap. Borondâ. ⁴Kulemyene amâ dop hin. Biwiyeje hengemgowe. Akto okot âlepje me lumbe are akbei. Are amâ Anutuje ekto dondâ huragumap. Huragumbo kulemyene miawakmâ yem âgâwiâp. ⁵Aregât hin makbe. Ulikjân Anutugât nângâm tali arekje biwi nângâ nângâyenaet kulem agangimini âmbâle arekje luâklupyene yâk yengât amukyengân tatbiâ hâkyene âlepje hainare miawakminep. ⁶Are yengâlân gâtje Sara arekje agak meme hainare agep. Hain akmâ Abrahamgât den lokoanminep. Akto luâk humo dâm konminep. Dâ yeje agak meme hainare akmâ amâ wan me wangât hamep bo akbai amâ Saragât kâmolân gâtje hainare akbai.

Luâk yengât den.

⁷Galalupne, luâk âmbendâ ye hainâk âmbenlupyenaet nângâyengimbiâ âlepjeâk akbiâp. Akto âmbâle yengât hâkyene amâ kârikje bo, gârâmâ hengem yenguwei. Akto Anutuje ye me âmbenlupyene dop konok manbiâ manman âlepje yengjiwiâp, aregât Anutu ulilanjenje bâliwop dâm âmbenlupyene yaiyenguwei.

Gala konok akmâ manbaen.

⁸Bâin. Hinje amâ ye hârok yengât hin makmâ metewerân. Ye hârok nângâ nângâ konok tatbei. Ye galalupyene yâk yengât nângâmbiâ âgâambo amâ yenaet nângâmbiâ gewiâp. Akto gala konok akmâ mangan akmâk manbei. ⁹Akto luâk âmbâle bikjande nângâm bâliyengimbiâ me den bâleje peiyekbiâ amâ hâuje bo akyengim amâ Anutuje tân yengum hengem yenguâkgât ulilanbei. Are amâ Anutuje ye hain akjet dâm yengondo âlepjeâk mem manbiâ Anutuje tân yengum hengemyenguwiap. ¹⁰Luâk siâje manmangât egâlianmap me sop âlep are penianberâm nângâmap amâ yâkje lau biwiyeje damun akto bâleje bo membiâp. Akto lau biwitje tigimbo hiangi dengât bo akbiâp. ¹¹Akto bâleje hârok hamianmâ siâ me siâ âlepje akbiâp. Akto lumbe akmâ aregât ânje kaut orem membiâp. ¹²Haingât Kemuje luâk âmbâle ârândâj manmai yâk yengâlân dewunje katmâ amâ indem tâgâiakmaiân ainâk ondopje katmap. Dâ bâleje meme luâk âmbâle amâ Kemuje yekmâ hâkânyene dâmap.

Umatŋe siâ siâ miawaknengiwiap aregât den.

¹³Akto ye siâ me siâ âlepŋaet han owâim katmâ manbiâ âmâ niŋande bâleŋe akyeŋgiwiap? ¹⁴Dâ yeŋe agak meme ârândân akbiâ âmâ bikŋande hâk hilâlâm yeŋgimbiâ are Anutuŋe yekmâ damuŋeŋe akmâ okot âlep nâŋgâyeŋgiwiap. Gârâmâ luâk bikŋande bâleŋe akyeŋgimai are yeŋgât hamep bo akbei. Akto aregât kambiamyeŋe bo bâliwiâp. ¹⁵Bo. Biwiyeŋân amâ Kristo konok Humonenŋe dâm nâŋgâwei. Aregât luâk âmbâle bikŋande yekmâ hanyeŋande wan me wan nâŋgâm mem manbiâ biwiyeŋe sândugemap aregât keiŋe aiyeŋgumbiâ âmâ owâiŋeâk keiŋe makmâ miawakbei. ¹⁶Dâ Anutuŋe nenekto huraguâkgât den yeukŋân makyeŋgiwei. Den hâuŋe makyeŋgiwerâm âmâ biwiyeŋe salek salek agâkgât agak memeyeŋe damuŋe akbei. Damuŋe akmâ ye den âlepŋe makbiâ âmâ bikŋande gain gain akmâ heyenŋienŋe geŋet dâm hâkyeŋe tunmâ sârikyeŋgumbiâ âmâ ye Kristogât akmâ agak meme âlepŋe memai arekŋe yâk yeŋgât hianŋiyenŋaet keiŋe mem miawakto aŋun aŋgim hepunyekbai. ¹⁷Nenŋe agak meme âlepŋe aktenŋe Anutuŋe makto umatŋe bâleŋe miawak nengimbo hâk hilâlâm nâŋgâm âmâ hanâk dâm âi mendenŋe Anutuŋe ekto ârândân akmap. Dâ bâleŋe aktenŋe umatŋe miawakyeŋgimbo âmâ bo ârândân akmap. ¹⁸Akto Kristoŋe gai umatŋân malep. Yâk âlepŋân malep yâkŋe luâk bâleŋe nengât agep, amâ Anutuŋe nenekto ârândân akto menenekbiapgât nâŋgâmbo kombiâ moep. Dâ lâuwâŋe mombiapgât dop bo tatâp. Akto nengât hâk miep are âmâ kombiâ moep. Dâ biwiŋe me otneŋe are âmâ bo moep. Anutugât Heakŋe biwiŋe tângoep. ¹⁹Aregât kârikŋân arim ulikŋân luâk âmbâle tuŋe kawutyekto mom meteyi are yeŋgât otneyeŋe kala busi kâlegen tali are Yesugât otneŋande makyeŋgiep. ²⁰Akto luâk âmbâle ire hângeiŋe Noagât sowân Anutugât den koyi. Dâ amâ Anutuŋe aregât hâuŋe dowâk bo yeŋgimbo mali. Bo. Yânâk lâmyeŋguep. Lâmyeŋgum tato Noaŋe waŋga ketugum metembo bâin dâmbo tânâk humo giep. Tânâk humo gem âmâ luâk âmbâle kawutyegep. Dâ luâk âmbâle bāt biken âlâwu areâk waŋgan âgâyi. Akto waŋga kâlegen tali are âmâ tuŋe gâunyeŋgiep. ²¹Akto tu arekŋe Noama hikâyekto âlepŋe agi dop hainâk ye biwiyeŋe Yesugâlân katbiâ tato tu puli yeŋgiyi aregât ye âlepŋe aktâi. Akto tu puli yeŋgiyi are âmâ hâk yeŋeâk gagap puliâkgât bo puli yegi. Amâ Yesu Kristo momoŋânba agato dosanenŋe bo akto biwinenŋe irakŋe agep dâm nâŋgâmbiâ Anutugât dewunŋân ârândân akmapgât tu puli yegi. ²²Akto Yesu Kristo momoŋânba agalep are amâ emelâk himbimân âgâep. Âgâm Anutugât bātŋe bungen tatmâ aŋelo hârok yeŋgât kot keiŋe keiŋe akto kârikŋe hârok tatyenŋimap are hârok yâkgât amukŋân mandâi.

Yesuŋe hâk hilâlâm nâŋgâepgât bâleŋe hâkokowaen.

4 ¹Galalupne, Kristoŋe emelâk nengât akmâ hâk hilâlâm nâŋgâep. Aregât nâŋgâm nenâkâ hainâk hâk hilâlâm nâŋgâm manbaen.

Amâ hâk hilâlâm nângâm mandenŋe dosagât agak meme arekŋe bo menenekmap. ²Hain akmâ hinŋe âmâ hânân manmâ Anutuŋe wan egâliarŋmap are konok nângâm hâkgât are âmâ bo egâliarŋbei. ³Akto hângeiŋe âmâ Yesugât keiŋe bo nângâminiân amâ galalupyenŋe bâleŋe akmini. Bâleŋe âmâ luâkŋe âmbâle hanâk mem hepunmâ dâp gulip manmini. Akto wan me wan hanâk egâliarŋmini. Akto tu kârikŋe nem bâleŋe hanâk akmini. Akto Anutugât den kom bâleŋaet hoŋ agarŋmâ tukup lâpio aregât ukenŋe nângâmini. Dâ aregât sop emelâk bo aktâp dâm hepuli. ⁴Akto uŋak âmâ agak meme bâleŋe are luâk âmbâle bâleŋe memai are olop bo akmâ hepunyekbei. Hepunyekbiâ yâkŋe, “Ulikŋân nen olop bâleŋe agion. Dâ hinŋe wangât hepun nenektâi?” dâm nângâmbiâ bâlimbo yâkŋe yengât den bâleŋe makyengimai. ⁵Aregât hâmbâi Humonenŋe yâkgâlân luâk emelâk moyi me golâ taten me hâmbâi manbai nengât agak memenenŋe potatberâm aktâp yâkgâlân siâkâ ikiŋaet ikiŋaet keinenŋe maktenŋe hâuŋe aknengiwiap. ⁶Momone yengât keiŋe hin makbe. Luâk âmbâleŋe âmâ hâkdâk manmini ain hâkgât hâugât âi memai. Dâ Anutuŋe amâ otneyenŋe ekmâ nângâ yengimbo manmai aregât hinŋe moyi are bikŋande den pat âlepŋe makyengimbiâ nângâyi.

Sop ewumâk aktâpgât gala tân aguwaen.

⁷Galalupne, kotŋe siâ siâ bo akbiapgât sop tâlâguâp. Hain gârâmâ ye han biwiyeŋe damunŋe akmâ hengemgom manmâ hokboâk hokboâk ulilarŋbei. ⁸Hain akmâ âmâ yeŋe luâk âmbâle okot âlep are nângâm bâliyenŋimbiâ âmâ dosayenŋe hepunyenŋimai aregât ye gala tân agum okot âlep agarŋim manmâ âgâwei. ⁹Akto areâk bo. Ye hanâk galalupyenŋe togo ye olop tatbai are damunyeŋe akmâ hengemyenŋuwei. Gala tân yenŋuwerâm âmâ biwiyenân hengân bo nângâwei. ¹⁰Galalupne, ye Anutuŋe emelâk konok konok memeŋe akyenŋieŋep aregât gala tân yenŋuwerâm âi âlepŋe membei. Hain akbiâ âmâ Anutuŋe aregât wan me wan unduwâk akyenŋimbo yeŋe hainâk luâk âmbâle dop yenân potatmâ yenŋiwei. ¹¹Aregât lâuwâŋe makbe. Anutuŋe dengât kârikŋe luâk siâ waŋdo âmâ âlepŋe Anutugât den aregât hanokoagân makyenŋiwiap. Dâ Anutuŋe tânyenŋuâkgât meme agarŋdo âmâ âlepŋe Anutuŋe kârikŋe agarŋmap aregât wâtŋân kinmâ âi mem tân yenŋuwiap. Nen hârok âlepŋe aktenŋe luâk âmbâle bikŋande nenekmâ Yesu Kristogât akmâ Anutugât kotŋe mem agatbai. Akto Anutugât kot humo akto kârikŋe dondâ akto pagaleŋe humo hokboâk talarŋmâ âgâmap. A bundâk.

Yesu olop kinmâ umatŋe lokowaen.

¹²Galalupne, hinŋe yengâlân dâp siâ togowiap amâ yengât nângâ nângâ yeŋe dop yenŋuwerâm hâk hilâlâm umatŋe siâ yengâlân togombo

biwiyen̄e bo hion̄biap. Akto yen̄e hin bo n̄anḡawei. Im̄a sīn̄jaet pup pup ekten̄e âr̄and̄an̄ bo akt̄ap. Hain bo n̄anḡam̄ s̄an s̄an membei. ¹³Bo. D̄ap are âm̄a h̄ak hil̄âlâm̄ Kriston̄e lokoep are hain̄ak lokom heron̄e n̄anḡam̄ manbai. Hain akm̄a âm̄a miawakm̄a pagalen̄an̄ kinbiaw̄an nen h̄ârok damun nen̄e akbiapd̄am̄ heron̄e humo akbei. ¹⁴Akto yen̄e Kristoḡat kot̄e mem agatbīa areḡat d̄am den bâlen̄e peiyekbīa âm̄a ye Anutuḡat Heak̄ne pagalen̄aet tirip towat yen̄gâl̄an̄ yem manbiap areḡat n̄anḡambīa âr̄and̄an̄ akto heron̄e akbei. ¹⁵Hain akm̄a Yesuḡat akm̄a h̄ak hil̄âlâm̄ n̄anḡawei. D̄a bâlen̄e sīa sīa mem manbīa h̄ak hil̄âlâm̄ miawak̄yen̄giwopḡat are bo akbei. Am̄a hin. Sīa konbīa mombiap me k̄ambu akbai me agak meme bâlen̄e akbai me sīaḡat wan me wan menden̄e âlep̄ne aḡak d̄am hilipkom akbai am̄a bo âr̄and̄an̄ akbiap. ¹⁶D̄a ye Kristoḡat k̄amot akm̄a manbīa areḡat bâlen̄e akyen̄gimbīa areḡat h̄ak hil̄âlâm̄ n̄anḡambīa biwiyen̄e yeuk̄ne bo akto âm̄a bo an̄un an̄giwei. Bo. Ye âm̄a kotyen̄e Kristoḡat k̄amot areḡat Anutuḡat kot̄e mem agatbei. ¹⁷Akto hin̄e Anutun̄e ikīne k̄amotlup̄ne nen sōn den âīan̄ katnenekm̄a mand̄ap. Akto sop emel̄ak miawakto h̄ak hil̄âlâm̄ n̄anḡam̄ manden. Areḡat lūak âmbâle bik̄ne ȳâkḡat den pat âlep̄ne lâmgomai are am̄a gain gain Anutun̄e den âīan̄ kat yekto ȳâk̄ne âm̄a h̄ak hil̄âlâm̄ dond̄a n̄anḡam̄ âḡawai? ¹⁸Areḡat lūak âmbâle bik̄ne âm̄a Anutun̄e meneneḡak d̄am manm̄a âm̄a h̄ak hil̄âlâm̄ olop manmai âīa humo membīa âr̄and̄an̄ akmap. Areḡat lūak âmbâle bik̄nande âm̄a Anutu hamian̄m̄a agak meme bâlen̄e akbīa Anutun̄e h̄aun̄e bâlen̄e akyen̄gimbo âm̄a gain gain akbai? ¹⁹Hain ḡârâm̄a ben̄e Anutun̄e makto h̄ak hil̄âlâm̄ kak̄n̄an̄ manmaen nen hin akne. Anutun̄e nen liunnenegep akto hokbōak hokbōak damun nen̄e akmap areḡal̄ak n̄anḡam̄ âīa âlep̄neak̄ mem manm̄a âḡawaen. H̄ak hil̄âlâm̄ areḡat hamep bo akbaen.

D̄at̄ne meme yen̄ḡat den.

5 ¹Galalupne, hin̄e damunlup̄yen̄e yen̄ḡat hin makbe. N̄a gai âm̄a ȳâk olop Yesuḡat k̄amot damunyen̄e akmaen. D̄a nune Yesu Kristo h̄ak hil̄âlâm̄ n̄anḡam̄ moep are ekm̄a mal̄an. Areḡat sow̄an Anutun̄e miawakm̄a meme akyen̄gimbo pagalen̄an̄ manm̄a âḡawai am̄a n̄a hain̄ak yen̄ḡat akm̄a hutyen̄an̄ tatm̄a pagalen̄an̄ manm̄a âḡawian. N̄a hain akbianḡat hin makyen̄giwe. ²Anutun̄e ikīne k̄amot potatyegepḡat damunyen̄e ak̄netd̄am̄ âīa yen̄giep areḡat ye damunḡat âīa mējet. Ye am̄a han̄ak dow̄ak Anutuḡat lūak âmbâle damunyen̄e akm̄a h̄engem yen̄guwei. D̄a im̄a lūak̄neak̄ âīa ire mējet d̄am k̄arik̄ne me h̄ak̄n̄y akm̄a ȳan akbai am̄a bo. D̄a âīa ire puli member̄am̄ areḡal̄ak bo membei. Bo. Anutun̄e ye âiḡat ow̄ain̄an̄ mējet d̄ambo are biwiyen̄an̄ n̄anḡam̄ k̄arik̄neak̄ membei. ³Akto ye am̄a lūak kembu akm̄a Anutu ikīne k̄amot damunyen̄e akbaiḡat bo makyen̄giep. Ḡârâm̄a lūak âmbâle bo mem ge katyekbei. Bo. Hin

akbei. Ye, “Nen wan akmaen are ye hain akmâ wat nenekbei.” dâm agak meme âlepneâk dewunyeñan mem manbei. ⁴Hain akmâ kâmotlupyene damunyeñe akmai aregât damun nenje Humo konok are miawakbiap sop ain amâ hâuñe pagaleñe olowâk bo bâlimap are yeñgimbo mem manmâ âgâwai.

⁵Galalupne, luâk sigan yekâ luâk damunlupyene yeñgât amuk yeñan manbei. Dâ yeñe hârok yeñe nâñgâmbiâ gewiâp. Dâ galalupyene nâñgâmbiâ âgâwiâp. Aregât Anutuñe hin makto siâñe kulengoep, “Luâk âmbâle bikñande kotyeñe mem agatmâ yeñe nâñgâmbiâ âgâwiap amâ Anutuñe mem ge katyeñe. Dâ bikñande yeñe nâñgâmbiâ gemap âmâ Anutuñe okot âlep akyeñim damunyeñe akmap.” hain kulengoep. ⁶Aregât hâmbâi Anutuñe ikinje sowân âmâ mem agat nenekbiapgât Anutu ikinje amukñan tatmâ manbei. ⁷Akto ikinjak okot âlep akyeñim damunyeñe akmap aregât umatyeñe are hârok magañbiâ mendo biwiyeñe sândugewiâp.

Biwinenñe damunñe akbaen.

⁸Akto ye han biwiyeñe damunñe akbei. Akto gasanenñe Niambi are amâ dop hin akmap. Soñgo metje kotje laion mopje agumbo âmâ luâk âmbâle neyekberâm are yeñgât kulâgâtmâ kamboñmâ munje humo akmâ bam gutmap. Dop hainâk Niambi menenekberâm manmap aregât ⁹ye Yesu hanyenñande nâñganmâ bigeim kârikñe manbei. Akto bo hanoko akbei. Akto galalupyene hân hârok tatâi yâk gai hâk hilâlâm hainâk nâñgâmai are nâñgâm heñgemgom âmâ biwiyeñe Anutugâlân katbiâ talâk. Aregât Niambi hâkokom panbei. ¹⁰Akto ye hain akbiâ âmâ Anutuñe damun akmâ bo hâkâñ nenekmap arekñe Kristogât akmâ yâkgât pagaleñe meñetgât yeñgonlep. Arekñe hâmbâi ye hâk hilâlâm sop tâlâwâgân manmâ gambiâ ainâk meyekto âlepñe kârikñe lâuwâñe akbiâ hâk sândugembo manbaigât tân yeñguwiap. ¹¹Aregât yâkgâlân kârikñe dondâñe tato damunñe akmap. Akto tatmâ âgâwiap. A bundâk.

Den bâiñe.

¹²Galalupne, imâ den bâiñe. Silañe tânnugumbo kulem esenñe ire kulemgom tânyeñuân. Anutuñe bundâk damun nenje akmâ bo hâkâñ akmap aregât kulem esenñe pân konok kulengoân. Ye aregât kulem ire oyañmâ kârikñe kinbei. ¹³Akto Yesugât kâmot iren kepia Babilon konmaen ain tatmai amâ emelâk Anutuñe ye olop yeñgonlep yâkñe yeñgât okot nâñgâ yeñgiâi. Akto galane Marekoñe gai yeñgât nâñgâm maktâp. ¹⁴Akto ye hârok nengât akmâ galalupyene yeñgât okot âlep akmâ bâtyeñe koañim mañgan añgiwei. Akto Kristogât kâmot yeñgât ulilañdere biwiyeñe sândugeâk.